

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในวิถีทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย "การเลือกตั้ง" ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ประชาชนจะได้แสดงออกถึงซึ่งสิทธิเสรีภาพในการปกครองตนเอง โดยเฉพาะการใช้สิทธิใช้เสียงของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งนับได้ว่าเป็นจุดสุดยอดของกระบวนการสร้างความคิดเห็นและเจตจำนงทางการเมืองของประชาชนในแต่ละวาระของการเลือกตั้ง เพื่อแสดงเจตจำนงออกมาว่าบุคคลใดสมควรที่จะเข้าไปทำหน้าที่นิติบัญญัติหรือบริหารประเทศแทนตนในช่วงเวลาจากนั้นไป ทั้งนี้โดยเป็นการแสดงเจตจำนงของพลเมืองผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมดอย่างเป็นเอกภาพในฐานะที่เป็นผู้อำนาจอธิปไตย ฉะนั้นประชาชนจึงต้องมีทางเลือกระหว่างผู้สมัครหลาย ๆ คนที่เป็นตัวแทนของความคิดทางการเมืองที่แตกต่างกัน การยอมรับความแตกต่างกันในทางความคิดนี้นับเป็นจุดเด่นที่สุดของประเทศที่มีการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย ซึ่งยึดถือหลักความจริงที่ว่าความแตกต่างกันในทางความคิดนั้นเป็นธรรมชาติของทุกสังคม ในสังคมประชาธิปไตยจึงมีการแสวงหากฎเกณฑ์ในการที่จะจัดการและให้ความเป็นธรรมกับแนวความคิดต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม โดยที่แม้แต่ฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อยก็ได้รับความคุ้มครอง และได้รับโอกาสที่จะมีปากเสียงในสภาผู้แทนราษฎรได้

บุญศรี มีวงศ์โสมะ, "กฎหมายเลือกตั้งเยอรมัน," วารสารนิติศาสตร์ 17

(กันยายน 2530) : 12.

การเลือกตั้งที่จะมีความหมายสอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยย่อมขึ้นอยู่กับหลักการ และวิธีการหลายประการ มิใช่สักแต่จะมีการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งจะมีในระบอบการปกครองใดก็ได้ และมีเพื่อความมุ่งหมายอันใดก็ได้ เช่น อาจมีการบังคับให้เลือกคนที่ราษฎรไม่อยากจะเลือก บังคับให้เลือกคนจากคณะบุคคลที่เตรียมไว้ให้เลือก การให้คนบางคนมีโอกาสเลือกตั้งแต่คนบางคนไม่มีโอกาสเลือกตั้ง การเลือกตั้งคนไปนั่งอยู่เฉย ๆ ส่วนกิจกรรมสำคัญ ๆ ให้คณะบุคคลอื่นเป็นผู้ทำ การเลือกตั้งที่มีแต่การทุจริตคดโกงดังที่เรียกว่า "การเลือกตั้งสกปรก" เช่น มีการซื้อเสียง การให้ค้ำประกันสัญญาเท็จ การขู่เข็ญให้ไปเลือกตน พลร่ม ไฟไฟ เวียนเทียน เป็นต้น การเลือกตั้งเหล่านี้ย่อมมีความหมายน้อยหรืออาจไม่มีความหมายเลยในระบอบประชาธิปไตย²

ดังนั้น ในการเลือกตั้งจึงควรที่จะคำนึงถึงและให้ความสำคัญต่อหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบอบประชาธิปไตยดังต่อไปนี้คือ

1. หลักเสรีภาพหรือความเป็นอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) ซึ่งหมายความว่า การเลือกตั้งจะต้องเป็นไปอย่างอิสระเสรี ปราศจากการข่มขู่ บังคับ การให้อำมีสินจ้าง การตกอยู่ภายใต้อิทธิพลใด ๆ วิธีการที่จะทำให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างมีเสรีภาพและอิสระนี้ก็คือ การลงคะแนนเสียงลับ (Secret Ballot) เพื่อจะได้ไม่ต้องหวั่นเกรงต่ออิทธิพลหรือภัยอันตรายใด ๆ
2. หลักความเสมอภาค (Equal Suffrage) หมายถึงการมีสิทธิและใช้สิทธิเลือกตั้งต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะมียศถาบรรดาศักดิ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองอย่างไร หลักนี้เป็นที่มาของแนวความคิดที่ว่า ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคนหนึ่งมีคะแนนเสียงเพียง 1 คะแนน (One Man One Vote)

² วิชา เครื่องาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2530), หน้า 445 - 446.

3. หลักความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการเลือกตั้ง (Genuine Election) หมายถึง การเลือกตั้งต้องบริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นไปตามตัวบทกฎหมายและเจตนารมณ์ของกฎหมาย ปราศจากการทุจริตคดโกงด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นรัฐ ผู้จัดการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ออกเสียงเลือกตั้ง หรือบุคคลอื่น

4. หลักความสม่ำเสมอตามกำหนดเวลา (Periodic Election) หมายถึง การจัดให้มีการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา อาจเป็น 3 ปี 4 ปี 5 ปี ทั้งนี้เพื่อให้ ประชาชนมีโอกาสตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปกครองว่าได้เป็นไปตามมติมหาชนหรือไม่ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาความชอบธรรมในการใช้อำนาจของผู้ปกครองและเป็น เงื่อนไขในการเปลี่ยนตัวผู้ปกครองอย่างสันติวิธี

5. หลักความกว้างขวางทั่วถึง (Universal Suffrage) หมายถึงการให้สิทธิเลือกตั้งแก่ประชาชนทั่วไป โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนใช้สิทธิได้อย่างกว้างขวางทั่วถึง โดยมีข้อจำกัดน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นเพศ ผิว การศึกษา สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า การเลือกตั้งจะต้องขึ้นอยู่กับหลักการดังต่อไปนี้ด้วยคือ³

6. ความมิติกานั่นเอง การเลือกตั้งต้องมิติกานั่นเองมิใช่แล้วแต่ใจของผู้จัดการเลือกตั้ง กติกานั้นจะต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศหรือทุกเขตเลือกตั้ง เช่น มีการกำหนดวันเวลาเดียวกัน การกำหนดให้ผู้ใช้สิทธิต้องแสดงเอกสารประจำตัวเหมือนกัน เป็นต้น

7. ความสะดวก ผู้จัดการเลือกตั้งต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง เช่น หน่วยเลือกตั้งต้องไม่ไกลเกินไป กติกาเลือกตั้งต้องไม่ซับซ้อนเกินไปและต้องเปิดเผย

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 446 - 447.

8. ความรู้ของผู้ออกเสียง ผู้ใช้สิทธิออกเสียงควรรู้ว่าการเลือกตั้งครั้งนั้น ๆ มีความหมายอย่างไร ก่อให้เกิดผลหรือความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้หรือไม่ อย่างไร ผู้สมัครเป็นใครสังกัดกลุ่มหรือพรรคใดหรือไม่ มีนโยบายหรืออุดมการณ์อย่างไร ประวัติเป็นอย่างไร

9. การเลือกตั้งโดยตรง การเลือกตั้งที่แท้จริงในระบอบประชาธิปไตยคือการเลือกตั้งโดยตรง (Direct) ประชาชนชอบอะไรเลือกใครก็เกิดผลตามเสียงข้างมากขึ้น โดยไม่ต้องมีการเลือกผู้อื่นไปตัดสินกันเป็นรอบ ๆ อีกที

อย่างไรก็ตามหลักการทั้งหมดดังกล่าวข้างต้นนี้ ก็มีใช้ว่าทุกประเทศที่จัดให้มีการเลือกตั้งจะยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเสมอเหมือนกันหมด ทั้งนี้ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศนั้น บางประเทศอาจยึดมั่นอย่างเคร่งครัดในหลักการหนึ่ง แต่อาจจะผ่อนคลายเป็นอีกหลักการหนึ่ง

จากแนวความคิดและหลักการดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นได้ว่ามิใช่ว่าการที่รัฐใดเมื่อได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแล้ว รัฐนั้นจะได้ชื่อว่าปกครองในระบอบประชาธิปไตยถ้าหากว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งที่มีข้อบกพร่อง มีการทุจริตคดโกงด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ จากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือหลายฝ่าย โดยไม่สามารถควบคุมหรือขงเล็กเพิกถอนได้ ทำให้การเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม การเลือกตั้งเหล่านั้นย่อมมีความหมายน้อยหรืออาจไม่มีความหมายเลยในระบอบประชาธิปไตย

การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นมาตรการที่สำคัญรูปแบบหนึ่งในการควบคุมให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรดำเนินไปตามหลักการที่ถูกต้อง บริสุทธิ์ยุติธรรม และแก้ไขการเลือกตั้งที่มีการทุจริตคดโกงหรือเกิดข้อบกพร่องขึ้น ให้กลับเข้าสู่กระบวนการที่ถูกต้องเช่นกัน โดยเมื่อยอมรับให้มีการคัดค้านได้ก็จำเป็นต้องบัญญัติหลักเกณฑ์ระเบียบวิธีการต่าง ๆ ไว้ในกฎหมาย โดยเฉพาะในส่วนที่ว่าด้วยใครจะเป็นผู้มีสิทธิคัดค้าน จะคัดค้านได้ในกรณีใด เมื่อใด และโดยวิธีการอย่างไร ตลอดจนมาตรการหรือโทษต่าง ๆ ที่จะตามมา รวมทั้งองค์กรผู้ทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาด เพื่อให้การคัดค้านการเลือกตั้งเป็นไปอย่าง

มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการควบคุมให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากการทุจริตคดโกงและข้อบกพร่องต่าง ๆ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นต้นมา ได้มีปัญหาการทุจริตคดโกงหรือความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในการเลือกตั้งอยู่เสมอจนกระทั่งถึงปัจจุบัน นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับแรก พ.ศ. 2475 ถึงฉบับสุดท้ายคือพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ก็ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้งไว้ในหมวด 9 มาตรา 78 มาตรา 79 และมาตรา 80 ระบุว่าผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้งได้แก่ "ผู้เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น" "ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น" หรือ "พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น" ทำให้เกิดปัญหาว่า

"ผู้เลือกตั้ง" นอกจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาใช้สิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นแล้ว ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งอื่นจะร้องคัดค้านได้หรือไม่ จะต้องเป็นผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งนั้นด้วยหรือไม่ ผู้ที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ถือว่าสิทธิลงคะแนนตามมาตรา 59 มีสิทธิร้องคัดค้านหรือไม่ ผู้ที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ถือว่าจะใช้สิทธิในการเลือกตั้งครั้งนั้นอีกไม่ได้ตามมาตรา 61 มีสิทธิร้องคัดค้านได้หรือไม่ กลุ่มหรือคณะบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อสังเกตสอดส่องดูแลการเลือกตั้ง เช่นกลุ่มนิสิตนักศึกษาอาสาสมัครมีสิทธิร้องคัดค้านได้หรือไม่

"ผู้สมัคร" นอกจากผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้นแล้ว ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตอื่นที่พบเห็นการทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งมีสิทธิร้องคัดค้านได้หรือไม่ กรณีผู้ที่ทุจริตในการเลือกตั้งด้วยกันจะร้องคัดค้านได้หรือไม่

"พรรคการเมือง" นอกจากพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสมัครเข้ารับเลือกตั้งในเขตนั้นแล้ว พรรคการเมืองที่ไม่ได้ส่งสมาชิกสมัครเข้ารับเลือกตั้งในเขตนั้นจะร้องคัดค้านได้หรือไม่

ซึ่งในปัจจุบันระบบการคัดค้านการเลือกตั้งยังไม่เปิดกว้างพอและสนับสนุนให้ประชาชนทั่วไปร้องคัดค้านได้ ดังนั้น คดีคัดค้านการเลือกตั้งส่วนใหญ่จึงมีแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งและหัวหน้าพรรคพวกของผู้สมัครด้วยกันเท่านั้นที่ร้องคัดค้านการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ก็ได้ระบุถึงมูลเหตุที่จะคัดค้านการเลือกตั้งได้ โดยการเลือกตั้งนั้นจะต้องฝ่าฝืนมาตรา 26 มาตรา 32 มาตรา 34 มาตรา 51 และมาตรา 52 ซึ่งแต่เดิมมาไม่ได้ระบุจำกัดไว้เช่นนี้ ทำให้เกิดข้อถกเถียงกันว่าในเหตุอื่น ๆ เช่น การให้อำมิสสินจ้างแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อจูงใจให้ลงคะแนนเลือกตั้งแก่ผู้ใดอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 35 ซึ่งผู้ฝ่าฝืนมีความผิดตามมาตรา 84 ไม่ใช่เหตุที่จะร้องคัดค้านการเลือกตั้งแต่อย่างใด (คำสั่งศาลฎีกาที่ 2181/2522, 2735/2526, 3077/2526, 3936/2529) ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญในปัจจุบัน

การบัญญัติให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งทำให้เกิดข้อโต้แย้งถึงข้อดีข้อเสียต่าง ๆ ว่าควรจะให้องค์กรใดเป็นผู้วินิจฉัย และเหมาะสมหรือไม่ที่จะนำเอาระเบียบวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้ในคดีคัดค้านการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะในทางนิติบัญญัติและการเมือง และองค์กรผู้วินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้งควรจะมีบทบาทน้อยเพียงใดในการพิจารณาค้นหาความจริง

ในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมักมีการทุจริตคดโกงด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ หรือมีข้อบกพร่องเกิดขึ้นอยู่เสมอ ทำให้คนที่มีความรู้ความสามารถแต่ขาดปัจจัยสนับสนุนมักไม่ได้รับเลือกตั้ง ตรงข้ามบรรดานักธุรกิจหรือผู้มีอำนาจทางการเงินและอิทธิพลมักได้รับเลือกตั้ง โดยเฉพาะในท้องที่ชนบทห่างไกลมักมีการทุจริตคดโกงในการเลือกตั้งเกิดขึ้นอยู่เสมอ แต่เพราะเหตุใดถึงไม่สามารถป้องกันและพิสูจน์ว่ามีการทุจริตคดโกงเกิดขึ้นในการเลือกตั้งและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ตลอดจนเพิกถอนการเลือกตั้งที่ทุจริตบกพร่องนั้นได้อย่างจริงจัง ปัญหาและอุปสรรคในการคัดค้านการเลือกตั้งในปัจจุบันอยู่ที่กฎหมาย หรือสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง หรือบุคคล หรือทุก ๆ ส่วนประกอบกัน

สมมติฐานของการวิจัย

มาตรการคัดค้านการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 มีการจำกัดมูลเหตุในการคัดค้านการเลือกตั้งและผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง และยังมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาและองค์กรผู้ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีคัดค้านการเลือกตั้ง ทำให้ไม่สามารถที่จะใช้ควบคุมและยกเลิกเพิกถอนการเลือกตั้งที่มีการทุจริตคดโกงได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสมควรศึกษาพิจารณาปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์การคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นไปได้และเหมาะสมกับประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาการทุจริตคดโกงหรือการไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันจะเป็นมูลเหตุให้มีการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง ระเบียบวิธีพิจารณา มาตรการและโทษ ตลอดจนองค์กรผู้ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยคดีคัดค้านการเลือกตั้ง
2. เพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ในส่วนที่ว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้ง ว่าไม่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะทำให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุงหลักกฎหมายว่าด้วยการคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นไปได้และเหมาะสมสำหรับประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาถึงปัญหาการทุจริตคดโกง การไม่ได้รับความเป็นธรรม ตลอดจนข้อบกพร่องในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. ศึกษาถึงมาตรการในทางกฎหมายในการแก้ไขและควบคุมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยเน้นศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 ในส่วนที่เกี่ยวกับการคัดค้านการเลือกตั้ง และศึกษาถึงมาตรการคัดค้านการเลือกตั้งของต่างประเทศ โดยนำมาเปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

วิธีการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบเอกสาร (Documentary Research) โดยจะศึกษาวิเคราะห์รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยฉบับต่าง ๆ โดยเฉพาะฉบับสุดท้ายคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 กฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทย อังกฤษ ฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เอกสาร บทความจากวารสารหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ตำราทางกฎหมายและรัฐศาสตร์ คำนิพจนานุกรม คอลัมน์ รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมของการทุจริตคดโกงในการเลือกตั้ง และเพื่อให้ทราบถึงแง่มุมในทางกฎหมาย ว่าใครเป็นผู้มีสิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง มูลเหตุให้มีการร้องคัดค้านการเลือกตั้ง กระบวนการพิจารณาและบทกำหนดโทษ ตลอดจนองค์กรผู้ทำหน้าที่วินิจฉัย

ชี้ขาดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 ว่ามีข้อดีข้อเสีย
อย่างไร และแนวทางแก้ไขปรับปรุงที่เหมาะสมกับประเทศไทย

2. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้งอันเป็น
หัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย